

Asia C-394/21

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

28.6.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Curtea de Apel București (Romania)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

3.6.2021

Kantaja:

Bursa Română de Mărfuri SA

Vastaaja:

Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei
(ANRE)

Väliintulija:

Federația Europeană a Comercianților de Energie (Euroopan
energia-alan toimijoiden etujärjestö)

Pääasian kohde

Kanne, jolla Bursa Română de Mărfuri (Romanian hyödykeporssi) vaatii Curtea de Apel Bucureștiä (Bukarestin muutoksenhakutuomioistuin) velvoittamaan vastaajana olevan Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (energia-alan sääntelyviranomaisen, jäljempänä ANRE) myöntämään kantajalle asetuksen (EU) 2019/943 nojalla keskitettyjen sähkömarkkinoiden järjestämistä ja hallinnointia koskevan toimiluvan

Pääasian kohde ja oikeudellinen perusta

SEUT 267 artiklan mukainen pyyntö tulkita asetusta (EU) 2019/943, direktiiviä (EU) 2019/944, SEU 4 artiklan 3 kohtaa, SEUT 101 ja 102 artiklaa ja SEUT 106 artiklan 1 kohtaa

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Onko sähkön sisämarkkinoista 5.6.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943, erityisesti sen 1 artiklan b alakohdan ja 3 artikla, kun otetaan huomioon sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta 5.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2019/944/EU säännökset, voimaan tulostaan lähtien esteenä sille, että jäsenvaltio edelleen myöntää vain yhden keskitettyjen energiamarkkinoiden järjestämistä ja hallinnointia koskevan toimiluvan? Onko Romanian valtio 1.1.2020 lähtien velvollinen lakkauttamaan olemassa olevan sähkömarkkinoiden hallinnointia koskevan monopolin?

2) Kuuluuko hyödykeporssinä toimiva sähkömarkkinaoperaattori asetuksessa (EU) 2019/943, erityisesti sen 1 artiklan b ja c alakohdassa ja 3 artiklassa, tarkoitettujen vapaan kilpailun periaatteiden henkilölliseen soveltamisalaan? Onko tähän annettavan vastauksen kannalta merkityksellistä se, että asetuksen (EU) 2019/943 2 artiklan 40 alakohdan sähkömarkkinoiden määritelmässä viitataan direktiivin 2019/944 2 artiklan 9 kohdassa olevaan sähkömarkkinoiden määritelmään?

3) Onko katsottava, että se, että jäsenvaltio myöntää vain yhden sähkömarkkinoiden hallinnointia koskevan toimiluvan, on SEUT 101 ja 102 artiklassa, yhdessä luettuna SEU 4 artiklan 3 kohdan ja SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa, tarkoitettu kilpailunrajoitus?

Unionin oikeuden oikeussäännöt ja unionin oikeuskäytäntö, joihin viitataan

SEU 4 artiklan 3 kohta, SEUT 101 ja 102 artikla ja SEUT 106 artiklan 1 kohta

Sähkön sisämarkkinoista 5.6.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943, 1 artiklan b ja c alakohdan, 2 artiklan 25 alakohdan, 3 artikla ja 10 artiklan 4 ja 5 kohta

Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta 5.6.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/944/EU, johdanto-osan toinen ja kolmas perustelukappale ja 2 artiklan 9, 18 ja 57 alakohdan

Viitatus kansalliset oikeussäännöt

Sähköä ja kaasua koskevan lain nro 123/2012 (Legea energiei electrice și a gazelor nr. 123/2012) 10 §:n 2 momentin f kohta, jonka mukaan toimivaltainen viranomais myöntää yhden toimiluvan sähkömarkkinaoperaattorille ja yhden toimiluvan tasesähkömarkkinaoperaattorille

Sähköalan toimilupien myöntämisestä annetun asetuksen hyväksymisestä annettu ANRE-asetus nro 12/2015 (Ordinul ANRE nr. 12/2015 privind aprobarea Regulamentului pentru acordarea licențelor și autorizațiilor în sectorul energiei electrice)

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantajalla on vuodesta 1992 saakka ollut hyödykepörsseistä annetun lain nro 357/2005 (Legea privind bursele de mărfuri nr. 357/2005) nojalla asema itsenäisenä laitoksena, jonka yleisenä toimialana on yleisen edun mukaisten markkinoiden hallinnointi.
- 2 Kantaja haki 20.8.2020 ANRE:lta asetuksen 2019/943 nojalla keskitettyjen sähkömarkkinoiden järjestämistä ja hallinnointia koskevaa toimilupaa ja toimitti sille kaikki ANRE-asetuksessa nro 12/2015 edellytetyt asiakirjat.
- 3 ANRE:n kieltäydyttyä myöntämästä tällaista toimilupaa kantaja nosti Curtea de Apel Bucureștiissa (Bukarestin muutoksenhalutuomioistuim) kanteen, jolla se vaati tuomioistuinta velvoittamaan vastaajan myöntämään kyseisen toimiluvan.
- 4 Valituksessaan valittaja vetoaa siihen, että asetuksessa 2019/943, yhdessä luettuna direktiivin 2019/944 kanssa, kansalliset sääntelystä vastaavat viranomaiset velvoitetaan takaamaan tosiasiallinen kilpailu sähkömarkkinaoperaattorien välillä.
- 5 Asetuksen mukaiset vapaan kilpailun periaatteet eivät kantajan mukaan nimittäin sulje pois sen 2 artiklan 7 alakohdassa määriteltyä sähkömarkkinaoperaattoria.
- 6 ANRE puolustautui vedoten lain nro 123/2012 10 §:n 2 momentin f kohtaan ja todeten, että kyseisen lain voimaantuloaikaan Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gaze Naturale ”OPCOM” S. A. -yhtiöllä oli jo keskitettyjen sähkömarkkinoiden hallinnointia koskeva, vuonna 2001 myönnetty 25 vuotta voimassa oleva toimilupa, minkä vuoksi tällä toimijalla oli sen mukaan yksinomainen monopoli tällä alalla.
- 7 Vastaja toteaa lisäksi, että asetus 2019/943 sisältää sähkömarkkinoiden toimijoita koskevat yleiset periaatteet, mutta sähkömarkkinaoperaattori ei asetuksen 2 artiklan 25 alakohdan määritelmän mukaan sisälly kyseisen käsitteen piiriin.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 8 Kantaja katsoo, että kansallisten sääntelyviranomaisten velvollisuus taata sähkömarkkinaoperaattorien välinen kilpailu on asetuksen 2019/943 perusta, mikä todetaan saman asetuksen 1 artiklan b alakohdassa. Mainitussa artiklassa, luettuna yhdessä saman asetuksen 3 artiklan ja 10 artiklan 4 ja 5 kohdan kanssa, velvoitetaan ANRE välttämään kaikenlaisia kilpailun vastaisia monopoleja.
- 9 Asetuksen 1 artiklan b ja c alakohdan ja 3 artiklan perusteella kantaja vetoaa lisäksi siihen, että asetuksen mukaiset vapaan kilpailun periaatteet eivät asetuksen 2 artiklan 7 alakohdan määritelmän mukaan millään tavoin sulje pois sähkömarkkinaoperaattoria.
- 10 Koska markkinaoperaattori on toimija, joka harjoittaa aggregointia, sähkömarkkinaoperaattori sisältyy asetuksen 2 artiklan 25 alakohdan mukaiseen ”markkinaosapuolen” määritelmään.
- 11 ANRE katsoo, ettei unionin tuomioistuimelle ole tarpeen esittää ennakkoratkaisupyyntöä.
- 12 Se esittää, että koska Romanian markkinat eivät ole suuret, kaksien erillisten markkinoiden luominen johtaa ainoastaan samojen tarjoajien tarjonnan jakaantumiseen kaksille markkinoille, mikä vaikeuttaa selkeästi kilpailua.
- 13 Vastaaja muistuttaa, että kantaja nosti myös vuonna 2014 samankaltaisen kanteen, joka hylättiin, ja että tuon kanteen yhteydessä kantaja esitti myös lain nro 123/2012 10 §:n 2 momentin f kohdan perustuslainvastaisuutta koskevan väitteen, jonka Curtea Constituțională (perustuslakituomioistuin) hylkäsi.
- 14 Ennakkoratkaisukysymyksistä ANRE toteaa, etteivät ne ole tarpeen asian ratkaisemisen kannalta ja että asetus on niin selkeä, että tuomioistuin voi soveltaa sitä.
- 15 Lisäksi ANRE katsoo, että kansallisessa lainsäädännössä sallittu monopoli ei ole ristiriidassa asetuksen kanssa, koska viimeksi mainitussa ei ole mitään sellaista säännöstä, joka velvoittaisi jäsenvaltiot nimeämään useita taloudellisia toimijoita, joiden tehtävänä on keskitettyjen sähkömarkkinoiden järjestäminen ja hallinnointi, vaan siinä esitetään sähkömarkkinoiden toimijoita koskevia periaatteita, eivätkä verkon hallinnasta vastaavat toimijat tai sähkömarkkinaoperaattorit asetuksen 2 artiklan 25 alakohdan määritelmän mukaan kuulu tähän ryhmään.
- 16 Asetuksen 1 artiklan b alakohtaa, johon kantaja viittaa, selvennetään vastaajan mukaan direktiivin 2019/944 johdanto-osan 13 perustelukappaleessa, joten ”resurssien tarjoajilla” on ymmärrettävä tarkoitettavan eri energialähteistä (esimerkiksi: tuulivoimasta, aurinkovoimasta, geotermisestä energiasta, vesivoimasta, aalto- ja vuorovesienergiasta ja niin edelleen) saatavan sähköenergian tarjoajia, ei palvelujen (kuten markkinoiden hallinnointipalvelujen) tarjoajia, ja vastaavasti ”kysynnän ja tarjonnan aggregoinnin helpottamisella”

tarkoitetaan aggregaattorien markkinoille pääsyn helpottamista erillisenä, erityisesti aggregoinnista vastaavana toimijana.

- 17 Kantaja katsoo lisäksi, että erityisesti hyödykepörssin tai yleisesti sähkömarkkinaoperaattorin rinnastaminen direktiivin määritelmässä tarkoitettuun aggregaattoriin vaikuttaa väkinäiseltä ja perusteettomalta nykyisessä oikeustilanteessa. Aggregaattorit eivät edusta nyt eivätkä tulevaisuudessa kilpailullista markkinamekanismia tai sähkömarkkinoiden hallinnointimekanismia.
- 18 Asetuksen 3 artiklasta, johon kantaja vetoaa, vastaaja toteaa, että siinä viitataan sääntöön hintojen muodostumisesta kilpailullisesti kysynnän ja tarjonnan perusteella, riippumatta sitä soveltavien operaattorien määrästä. Markkinaoperaattorin käsitteen esiintyminen monikossa johtuu vastaajan mukaan siitä, että kyseisessä tekstissä viitataan jäsenvaltioiden oikeushenkilöihin, eikä se vastaajan mukaan merkitse sitä, että kussakin jäsenvaltiossa olisi oltava useampia markkinaoperaattoreita.
- 19 Vastaaja muistuttaa myös, että lain nro 123/2012 tultua voimaan OPCOM on nimitetty asetuksen 2015/1222 nojalla nimitetyksi sähkömarkkinaoperaattoriksi (NEMO) sähkön vuorokausimarkkinoilla ja päivänsisäisen kaupankäynnin markkinoilla Romanian tarjousalueella.
- 20 Poikkeuksena kilpailumalliin, josta säädetään asetuksen (EU) 2015/1222 4 artiklassa, saman asetuksen 5 artiklassa annetaan mahdollisuus soveltaa monopolimallia nimittämällä vain yksi sähkömarkkinaoperaattori, ja harkintavalta tässä asiassa kuuluu asianomaiselle jäsenvaltiolle, jonka on ilmoitettava päätöksestään komissiolle.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 21 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuim, Curtea de Apel București, katsoo, että sen käsiteltävänä olevan riita-asian ratkaiseminen edellyttää unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua, jossa selvennetään, voidaanko asetusta 2019/943 soveltaa sähkömarkkinaoperaattoriin, jos mainitussa asetuksessa, mahdollisesti luettuna yhdessä direktiivin 2019/944 kanssa, kielletään – sen voimaantulosta lähtien – jäsenvaltiota myöntämästä vain yhtä toimilupaa koko sähkömarkkinoiden hallinnointiin kyseisessä jäsenvaltiossa ja jos yhden toimiluvan myöntäminen on ristiriidassa SEUT 101 ja 102 artiklan kanssa, yhdessä luettuna SEU 4 artiklan 3 kohdan ja SEUT 106 artiklan 1 kohdan kanssa.
- 22 Unionin tuomioistuimen ratkaisun tarpeellisuudesta ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa yhtäältä, että unionin oikeussääntöjä, joihin ennakkoratkaisukysymyksissä viitataan, ei ole tähän mennessä tulkittu, ja toisaalta, ettei unionin oikeuden oikea soveltaminen nyt esillä olevassa asiassa ole niin ilmeistä, ettei se jättäisi tilaa vähäisellekään perustellulle epäilylle. Lisäksi

unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, johon vastaaja vetoaa, on peräisin asetuksen antamista edeltäneeltä ajalta.

TYÖASIAKIRJA